

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 25.— D. za naročnike v inozemstvu 35.— D letno. Posamezna številka po 1.— D.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 para za nadaljnja uvrčenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštnine.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 p za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 D.

Telefon uredništva št. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Glavnemu odboru UJU.

Ob obletnici smrti našega Davorina Trstenjaka.

Dne 10. t. m. je preteklo eno leto, kar je umrl naš veliki bojevnik za jugoslovansko idejo, borec za našo stanovsko svobodo, za povzdigo in svobodo šolstva — **Davorin Trstenjak**. Davorin Trstenjak je bil markantna osebnost jugoslovanskega učiteljstva in le žal, da njegova delovna doba ni padla za trideset let pozneje, da bi ga imeli z njegovim delom in idejami še danes v svoji sredi, kot delovnega člana UJU.

Davorina Trstenjaka nimamo več, a on živi med nami v svojih delih in s svojimi idejami. Davorin Trstenjak je že v prejšnjih decenijah kazal jasno pot, po kateri naj hodi jugoslovansko učiteljstvo! Ni naš namen danes opisovati velikih zaslug Davorina Trstenjaka, ležeče nam je le na tem, da postavimo Davorinu Trstenjaku dostojen spomenik.

Z veseljem smo pozdravili inicijativo Glavnega Odbora UJU v tem oziru, ki je v svojem poročilu na glavni skupščini UJU v Zagrebu poročal, da je ustanovil fond z imenom Davorina Trstenjaka, s pomočjo katerega hoče izdati Trstenjakove knjige v — cirilici. Opirajoč se na zavest in voljo učiteljstva, meni Glavni Odbor, da se bo ta fond od leta do leta večal in bo skoro mogoče započeti stavljeni si nalogo.

Dela Davorina Trstenjaka se nam zde vredna, da jih ponatisne in izda UJU, da z njimi prodro Trstenjakove ideje med vse jugoslovansko učiteljstvo in da si postanemo v naših duševnih stremeljenih čim bolj edini in enotni.

Predvsem bi nam morala biti znana vsem njegova dela, ki se tičejo naših stanovskih stremeljenj: Zreo učitelj, 1907. — Mladí učitelj, 1891. — Uzgoj čovjeka borca, 1909. — U radu je spas, 1885. — Prirodni uzgajatelj, 1907. — spisi, ki se tičejo moderne šole in vzgoje: Slobodna škola, 1908. — O moderni školi i modernim nazorima o prirodi i čovjeku, 1910. — Druženje učitelja sa školskom mladeži, 1905. — Uzgajanje djece, 1910.

Kulturni uzgajatelj, 1917. — Uzgoj čovjeka, 1917. — Prirodopis u narodnoj školi, 1918. — spisi, ki se tičejo modernega svetovnega naziranja: Darvinizam u uzgoju, 1918. — Viera i znanost, 1910. — Kulturna povijest, 1914. — Klerikalizam, 1914. — Borba istine protiv klerikalne laži, 1910. — Biblija u svijetlu istine i morala, 1912. — vredna dela za ponatisk in razširjenje med učiteljstvom potom UJU so tudi: Školski vrt u selu, 1883. — Slaveni, 1900. — Dobar kućanin, 1891. — Etika, 1910. — Zdravoslovje, 1873. — Dobra kućanica. — Ispod brda Djela, 1911. — Jezuite, 1911. — Nagrade i kazne, 1917. — Na Djelu, 1919. — Besiede na Djelu, 1921 in še druga mnogoštevilna dela Davorina Trstenjaka.

Delo Davorina Trstenjaka je bilo v prvi vrsti namenjeno učiteljskemu naraščanju in mlajšemu učiteljstvu, da z njim vzgoji popolnoma novo generacijo, ki bo bodočnost Jugoslovanstva. — nove Jugoslavije in modernega človeštva. Bil je borec proti mračnjaštvu in nazadnjaštvu, borec za svobodo duha, borec za jedinstvo našega troimenega naroda, kar je še danes naš prapor, okrog katerega se zbirajo vsi napredni elementi v naši jugoslovanski prosveti.

Zato je potrebno, da se njegove ideje razširijo med vse jugoslovansko učiteljstvo, potom ponovnega izdavanja njegovih del. A naš predlog je še širši od predloga Glavnega Odbora: **Glavni Odbor naj takoj prične s književno založbo, ki bo nosila ime »DAVORIN TRSTENJAKOVA KNJIŽNICA UJU«, v kateri naj pa v zaporednih zvezkih ne izidejo le Trstenjakova dela, ampak vsa dela, ki se tičejo učiteljskih, šolskih in prosvetnih vprašanj v idejnem smislu Davorina Trstenjaka, katere spise tudi drugo jugoslovansko učiteljstvo.**

Publicistične — propagandne skupne knjižnice nam zelo manjka, ki bi širila enotne ideje med jugoslovansko učiteljstvo in potom katere bi se vzgajal naš naraščaj in mlajše učiteljstvo za skupne stanovske, organizatorične, šolske, narodno-prosvetne, gospodarske, kulturne in druge smotre, v smislu našega programa.

In to naj bi bila »Davorin Trstenjakova knjižnica UJU«, ki bi jo izdajal Glavni Odbor, in ki bi nas družila v duševnem in programatičnem oziru.

Če bi bilo dobro, da izidejo knjige ravno v cirilici, prepuščamo Glavnemu Odboru, upoštevajoč to, kako bi se knjige najbolj razširile med učiteljstvo; da pa izide 1. zvezek »Davorin Trstenjakove knjižnice UJU« lahko takoj, brez fonda, o tem smo prepričani.

Tri Učiteljske tiskarne imamo v naši državi — v Skopju, Novem Sadu in Ljubljani — prepričani smo, da bi ena ali druga teh tiskarn natisnila dela Gl. Odb. UJU za Trstenjakovo knjižnico pod tako ugodnimi pogoji, da prične Glavni Odbor lahko takoj z izdajo. Z razprodajo se bo dobil kapital za nove knjige sproti, 17.000 je jugoslovanskega učiteljstva, če se prične pri prvem zvezku z izdajo v 7.000, bo prvi zvezek, pri malem organizatoričnem delu lahko takoj razprodan.

In postavljen bo prvi kamen Davorin Trstenjakovega spomenika. —k.

Ženska ročna dela in učiteljice.

(Vzgojni in gospodarski pomen predmeta.)

Na zadnji seji ožjega sosveta UJU — Pov. Ljubljana se je govorilo tudi o ženskih ročnih delih in učiteljicah ter se je poslala pismena vloga na višji šolski svet, ki se je tudi že s stvarjo bavil. Dovolite, da se sliši tudi mnenje od ženske strani.

V današnjih, gospodarsko tako slabih časih, se bi moralo posvečati pouka v ženskih ročnih delih mnogo več pozornosti, kot se to godi sedaj. Trditvi moram, da so ženska ročna dela najbolj zanemarljena panoga našega šolstva. Treba bi jih bilo reformirati in bolje gojiti v povzdigo našega gospodarskega življenja.

Obrabljen in star je pregovor, da žena hiši tri oglje podpira — vendar se njega resnica lahko vsak dan dokaže. Hiša, ki ima nečimerno gospodinjjo, katera izda velike vsote za obleke in šivilje, propada; med tem ko pridna gospodinja hišo povzdiguje — z ročnimi deloni.

Gospodinja, ki zna sešiti sebi in otrokom obleko in perilo, ki zna iz starega oblačila napraviti novo, ki vse doma zajiše in pokrpa, prihrani sedaj na leto tisočake. V sedanji gospodarski krizi, v času druginje in pomanjkanja, ko dohodki ne krijejo izdatkov, je gospodinjstva štedljivost posebno umestna.

Ako greš skozi vas, ki tvori predmestje večjega mesta v Sloveniji, imena ne bom navedla, vidiš ob lepem vremenu postajati žene. Može so v tovarni ali na železnici, žene pa gospodinjijo doma. Vidiš jih stati v gruči, roke križem držati in klepetati. Koliko dela jih čaka doma! Otroci se pode raztrgani po cesti. A one niso vajene neumornega ročnega dela, ko roke z jezičkom vred ne mirujejo. — Kako se mi je dopadlo marljivo ženstvo, ko sem bivala na otoku Rabu. Če je žena šla po vodo, na glavi je nesla tovor, v rokah pa nogavico, in je neprenehoma pletla. Ako se je podala z oslom na trg, je osel mirno korakal, a ona je poleg njega vrtela vreteno in predla. Niti za trenotek niso roke mirovale, kljub kameniti poti, ker ceste niso tako gladke kot pri nas.

Prej sem navedla primere iz delavskih krogov, pa tudi v »boljših« hišah sem videla marsikaj. Poznam mlade gospodične, hčerke bogataša, ki se mu je bogastvo v vojnem času še bolj razcvetelo. Mož je oblagodarjen s kopico deklet. Oče in mati sta marljiva kot mravlje, še dela vajena od prej. V mlajši generaciji pa se ne goji več smisel za delo, ki bi pri tako bogatih mladenkah mogel obstojati le v ročnem delu. Dekleta čitajo romane, flirtajo in — pušijo cigarete, to je njih vsakdanje opravilo. Kadar se pa omože, vsaka bo dobila gotovo moža, ker je bogata, če ga že ni; kadar se pa omože, pa postanejo nezadovoljne žene, ki iz dolgega časa mučijo moža, ako jim ne posveti vsako prsto urico, ker same ne vedo, kaj početi. Ročno delo bi jim krajšalo čas in manjšalo nezadovoljnost, ki izvira iz pohajkovanja.

Pri nas so bivale na letovišču dolgo vrsto let znanke, Hrvatice, zelo izobražene dame; ena je po Hrvatskem znana umetnica v vezenju. Te so do dobra spoznale naše slovenske razmere in jih mno-

di poslušalca najprej pripraviti za glasbo. Rekel bi, da jo je treba vtihotapiti v njegovo čustvovanje, da sam ne ve kdaj in kako. Največje tehnične težkoče tega kvarteta vsebuje violski part, katerega je g. Černy obvladal z bravuro in temperamentom, ki mu ni zlepa para. Na programu mnogih kvartetov manjka ta skladba in to edino zato, ker nimajo Černyjev.

Beethoven. Dvomim, da je mogoče lepše prednašati ta vesel, živahen a ne razposajen kvartet Lobkowitzovega cikla. Šel je mimo, kakor lepa, nepozabna sanja, v jasnosti in prozornosti, ki tekmuje s slikarji na steklu gotških cerkva. Kakor iz nekega skritega vrelca je zavrelo toplo čustvo po dvorani in je ni pustilo ves ostali večer. Bila je glasba, nad katero je plaval duh ustvaritelja.

V Dvořaku se je pridružil Zikovcem prof. Ravnik. On ni naš največji tehnik, pač pa naš najtenkočutnejši pianist, kateremu ni tehnika smoter, ampak sredstvo. Njegov vstop ni motil ravnotežja kvarteta, nasprotno, združil je kakor kit ostale v še tesnejšo zvezo. Pet glasbil se je zložilo v en sam spev, včasih v orkestralnih barvah, včasih v prozornem akvarelu. Kjer je Dvořak dal premo, tam so dodali

umetniki iz svojih bogatih duš in nam podali celo delo v neokrnjeni idealni lepoti.

Z velikanskimi koraki stopa kvartet po začrtani poti. Pokazali so se sicer mali nedostatk, (v začetku Smetane v intonaciji, v prvem stavku kvinteta mala razlika v ritmu, prehitro vibrato čelista i. dr.) ali čemu bi jih naštevale, ko vem, da jih sami najbolje poznajo. To dokazuje n. pr. g. L. Zika, ki igra neprimerno boljše, ko ob prvem nastopu. O visoki glasbeni potenciali Zikovcev pa priča najboljša vzorna interpretacija skladb in prepričan sem, da bomo Slovenci nekdanj ponosni, da so bivali in rasli med nami. Ado Gg.

Vzgoja potom pouka.

Klic sedanjega vzgojeslovja: vzgajaj s poukom je prevažen in noben narodni učitelj ga ne bo preslišal. Zakaj najlepše pojmovanje narodnosti je stremljenje koristiti čim najbolj svojemu narodu. Ako moreš z gmotnim podpiranjem prosvetnih naprav, če ne pa posveti svoje moči in zmožnosti v njegov blagor. Ako te je usoda obdarila z obojim, tedaj tem več lahko daruješ domovini. Dvigaj ugled svojega naroda, ker baš zdaj je stopil v ospredje

na zgodovinsko pozornico. In ako preobrazbaš poedinca v duhu plemenitosti in človekoljubja pripravljajoč ga za skupno življenje z bližnjikom, si z njegovo preobrazbo pripomogel k dviganju vrednosti vsega naroda, zakaj drobec za drobcem stvarja končno le celoto. In sladka ti bo zavest, da si izpolnil svojo dolžnost.

Vzgajaj s poukom — to načelo ni mo-vo za pravega vzgojitelja. Pouku dajaj smer vzgojni moment! Spremlja naj te vedno misel vzgajati deco za bodoče koristne člane velike družine — človeške družbe. Zatičaj slaba nagnjenja, pogubonosna kvarna poznejšemu človeku, razvijaj plemenita v korist njemu in bližnjemue. Izprašal samega sebe, si-li sam to, kar hočeš, da bodo ti mali. In med njimi se poboljšaj in poplemenitiš sam. Proučaj otroka, ta nežni stvor, v katerem ostanejo vtiski otroške dobe največkrat mero-dajni za poznejše življenje. Najlaže spoznaš njegova nagnjenja, ako ga opazuješ neopaženo v njegovih prosih trenutkih. Takrat se ti pokaže vse njegovo bitje na dlani in lahko ti je razsoditi koliko je v njem dobrega ali zlega. In ta spoznanja ti bodo važni činitelji vodniki pri vzgoji posameznega otroka. In ni bolj zanimivega

LISTEK.

Zikovci.*)

Kdo jih ni bil vesel, ko jih je videl na odru polne energije, resnosti in mladeničkega temperamenta? Vsakdo je čutil, da mu nudijo glasbo, pošteno glasbo, kakršno morejo nuditi le mlada, zdrava srca. Zdi se mi kot eksotični cvetovi, ki so slučajno pognali korenine v sorodni, deštovski zemlji, kjer se previdno odpirajo. Dokler ne vzcvetejo v vsej svoji lepoti. Smetana. Nekdo je rekel, da spada njegov kvartet med programsko glasbo. Kaj ni res! Onih par stavkov na platnicah me opravičuje te sodbe! Ne »Iz mojega življenja«, »Iz moje duše« bi moral imenovati mojster sladbo, ki spada med najlepše, kar jih premore slovanska glasba. Po mojem skromnem mnenju bi bilo bolje, ako bi se izvajala ta točka za Beethovenom, ker je lažje umljiv. Kakor se ne morejo izvajalci takoj uživati v igro in prilike nove dvorane, tako je treba tu-

*) Od prvega koncerta, zadnjič i ostalo v listu.

gokrat kritizirale. Rekle so, da se pri nas ne goji ročno delo v taki meri kot na Hrvaškem, kjer ima vsaka pokrajina svoje posebne vrste ročnih del, svoje posebne vzorce in posebne okraske. Rekle so mi, da tu na Slovenskem žensko nima smisla za ročno delo in tega je kriva šola, ki ga ne goji v zadostni meri. Seveda mi take besede niso bile prijetne, parirala sem jim po priliki z analfabeti na Hrvaškem.

Pa nanesel je slučaj, da sem se o resničnosti besed mojih hrvatskih prijateljic prepričala. Bila sem pri njih na obisku, pa pride k njim znanica, priprosta kmetica iz zagrebške okolice. Lepo je bila oblečena v narodno nošo, delo njenih rok. Prinesla je ročna dela na prodaj, ki jih je sama izdelala. Ima malo posestvice, redi dve kravici, je vdova, a njeni postranski zaslužek so pristna, domača ročna dela. Bil mi je zares užitek, se s kmetico razgovarjati. Koliko znanja je imela o svojih stroki! Kazala mi je stare vzorce, že njena mati jih je delala, razlagala to in ono tehniko, ter mi opisovala dele narodne noše.

Pa sem si predstavljala naše žene doma, vsaj pri nas; kje zamoreš s kmetico, ki opravlja svoje krave, govoriti na ta način o ročnih delih. Uvidela sem, da so imele moje znanke prav, ko so trdile, da nas je nemški duh odtujil narodnim ročnim delom — da sedaj ne poučujemo več ročna dela za narod, kar poučujemo je le surogat, ki se kmalu pozabi, ker si ne pridobimo narodne duše.

(Dalje prihodnjič.)

FR. ROJEC:

Pozabljeni.

Znano je, koliko so trpeli nekateri slovenski narodnjaki med svetovno vojno zaradi svojega odločnega jugoslovenskega in občeslovenskega mišljenja in delovanja. Med temi zavednimi Slovenci je bilo tudi mnogo javnih državnih nameščencev v najvišjih kakor v najnižjih vrstah. Nemci so jih preganjali in mučili ter jim prizadejali mnogo bridkih krivic.

Ko so bili Nemci premagani in je razpadla Slovonom sovražna Avstrija, smo postali Slovenci na Kranjskem in Spodnjem Štajerskem svobodni in hoteli smo primerno obračunati s svojimi narodnimi sovražniki. Dvignili smo zahtevo po odškodnini in zadoščenju, ki naj bi ju našim narodnim mučencem izposlovala od njihovih bivših tlačiteljev — velika zavazniška antanta. Takrat smo še vsi verovali v njeno pravičnost. Doživeli pa smo tudi v tej zadevi grenko razočaranje. Zdjaj poznamo antantne sebičneže in se več ite čudimo, zakaj so zavrnili našo zahtevo. Hočejo kar mogoče veliko odškodnino iztisniti iz Nemcev — zase.

Bila je to neprijetna prevara, vendar smo jo kmalu pozabili. Saj se za denar nismo borili. Boli pa nas to, da se naše odločno narodno delo, ki smo se ž njim žrtvovali za to državo, ko je še ni bilo, sedaj ne vpoštevajo niti med rojaki. Pozabljeni smo in pozabljeni ostanemo tudi za naprej, ako se sami ne ganemo in si sami ne priborimo zadoščenja.

Vrli bratje Čehi, ki smo se pri njih učili dela za osvoboditev naroda in domovine, nam dajete najlepši vzgled tudi v tej odškodninski zadevi. Med njimi je razmeroma mnogo več narodnih mučencev izza svetovne vojne in iz predvojnih časov nego pri nas, a dobili so vsi najsijajnejše kulturno zadoščenje v — češki knji-

kot biti neprestani opazovalec doraščajočih ljudi, sledeč razvoju njihovih nagnjenj, njih zavrstiti ali krepiti. In če ne žanje, vidnih uspehov, ne plaši se, nadaljuje svoje tiho delo; bodoči človek se bo mogoče vračal v poznejših letih v svojo otroško dobo in črpal potem iz nje to, česar ni hotel prej. Ti pa boš imel mirno zavest da si storil to kar ti velevala srce.

Vzgajaj s poukom — to naj povdarjajo tudi kritike učiteljevega delovanja v šoli. Kolikor se spominjam, se ni kritika nikdar vršila v tej smeri; govorilo se je o učnih uspehih, o vzgojnih nikoli. Nehote se obrne učiteljeva pozornost bolj na približevanje materijalnega znanja in to posebno pri izberbi snovi, saj je vendar to kar se ocenjuje in kar je podlaga uradne ocenjevanju njegovega dela. Sicer pa vsak učitelj, ki poimuje prav svojo nalogo, to tudi brez vsakih kritik izpolnjuje, vendar je o tem videti podčrtavanje materijalne strani pouka in da se ne polaga tolike važnosti na vzgojo. V kratkem času nadzorovanja pač res ni mogoče razsoditi mnogo o vzgojnih uspehih, vendar bistro oko veččaha pedagoga bo znalo tudi to vsaj deloma premostriti. Tudi v to smer je torej preurediti postopanje, da

gi. Popisano in s tiskom je ovekovečeno njih delo in trpljenje za narod in domovino. Se pozni potomci bodo s ponosom brali njih imena ter se navduševali za sveto narodno stvar ob njih požrtvovalnih delih. S pomočjo te zgodovinske spomenice bo narod svoje junaške narodne mučenice ohranil v hvaležnem spominu. — na veke!

Najmanj vsaj tako zadoščenje dajo tudi drugi kulturni narodi svojim za domovino in narod zaslužnim sinovom in hčeram. In pri nas? Vse drvi le za materijalnimi dobičkomi in telesnimi užutki; vse misli le na vsakdanje potrebe, a za prihodnost se ne dela. Zato so pri nas tudi na vseh merodajnih mestih pozabili na domače narodne mučenice. Jako žalostno in sramotno dejstvo je, da se do sedaj niti naše narodno razumništvo in niti naša cerkvena oblast še nista spomnili svoje dolžnosti, da bi one nesrečneže, ki so jih avstrijski rablji na Suhem bazarju postrelili in zakopali kakor živali ali kakor največje hudeodelce, izkopali ter njih telesne ostanke položili k večnemu počitku tja, kamor spadajo. Edino Brencetovi sorođniki so dali iz lastnega nagiba prepeleti svojega dragega pokojnika na domače pokopališče na Dovjem.

Iz »Našega Glasla.«
(Dalje prihodnjič.)

ŠIRITE IN NAROČAJTE »NARODNO PROSVETO« CENTRALNI ORGAN UJU

BEOGRAD
UČITELJSKI DOM.

Iz Jugoslavije.

— Ali naj bodo šolski nadzorniki avtokrati in absolutisti? Po Radojevičevem načrtu so to nadzorniki. Nazor o vzajemnem delovanju nadzornikov z učiteljstvom v beograjskih merodajnih krogih še ni prodiral. Zato so postavili profesorje učiteljstvu za nadzornike. »Da ne bi zavladovala prevrta kolegijsklost med učiteljstvom in nadzorniki.« Napraviti hočejo zopet prepad med učiteljstvom in nadzorniki; hočejo imeti v nadzornikih zopet »nezmotljivega« Boga, ki se ga ho učiteljstvo balo in ki ga bo mrzilo zaradi tega. Po teh nazorih bi tudi na srednjih šolah ne mogel biti nadzornik profesor, ampak kvečjemu univerzitetni profesor, da bo vladal in obstojal med profesorji in nadzorniki, za avtokrate in birokrate potreben — kitajski zid. Ne napenajte strun, ki so pokale na škodo šolstvu že v Avstriji!

— Zakaj smo mi proti srednješkolskim profesorjem kot našim nadzornikom? Starejši tovariši, ki so imeli svoječasno srednješkolske ravnatelje in profesorje za nadzornike prósimo, da nam nemudoma pošljejo poročila iz lastne prakse, ki odgovarjajo gorenjemu vprašanju. Ozirati se je le na metodične in didaktične ter šolske pogreške, na ocenjevanje učiteljevega dela, ki so izvirale iz nepoznavanja ljudskega šolstva in neumevanja položaja in težej učiteljstva, kar je prvi pogoj za zadovoljstvo učiteljstva in uspešen razvoj pouka in šolstva. Podatke rabimo nujno, da se z večimi dejstvi podpremo naše stališče, proti nazorom g. Radojeviča in srednješkolskim profesorjem — humanistom v Beogradu, ki sedaj odločujejo o naši usodi.

— Šolski nadzorniki in načrt g. Radojeviča. O tem, za nas ne malo važnem vprašanju, prinaša Narodna Prosveta št. 10. zanimiv članek iz Slovenije, ki slika naše stališče ob vprašanju okr. in viš. šol. nadzornikov. — Poleg tega prinaša ista šte. N. Pr. nadaljevanje razprave P. Fleré v načelnem stališču sloven. učit. k načrtu zakona o osn. šolah. — Za meščanskošolsko učiteljstvo je zanimiva razprava o meščanskoškolskih tečajih v Novem Sadu in njih veljavnosti kot usposobljenosti za pouk na meščanskih šolah.

— Načelnost stališče slovenskega učiteljstva o načrtu šolskega zakona. O tem poroča »Narodna Prosveta« v 9. številki. Piše Pavel Fleré.

— Pokrajinski zastopniki učiteljstva, ki so bili od ministrstva prosvete brzojavno pozvani v Beograd, da sodelujejo v Glavnem Prosvetnem Svetu pri izdelavi zakona za osnovne šole, so: Milan Fabijanovič, viš. šol. nadz., v Zagrebu. Manojlo Ilić, ref. pokr. upr. v Sarajevu. Ivan Babič, adm. ref. pokr. šol. upr. v Splitu. Pavel Fleré, okr. šol. nadz. iz Slovenije.

— Šolske maše in vodenje otrok v cerkev. O vprašanju šolskih maš v Sloveniji, ki je doneslo toliko razburjenja že, razpravlja »Narodna Prosveta« v 9.

— Vprašanje učiteljske izobrazbe v Rep. Avstriji. Opozorjamo na temeljito razpravo o tem vprašanju v 9. številki »Narodne Prosvete« od dr. Voj. G. Mladenoviča. V kratkem bomo mi postavljani pred isto vprašanje za našo državo, ker se bomo morali baviti z načrtom zakona o učiteljski izobrazbi na enak način, kakor sedaj z zakonom za osnovne šole. Načrt zakona o učiteljskih je izdelal nač. dr. Rajčić v ministrstvu prosvete in ga priobčimo, kakor hitro ga prejmemo.

— Pomanjkanje učiteljstva v Južni Srbiji. V Južni Srbiji manjka 319 učnih oseb v krajih, kjer se nahajajo šole, mnogo je pa krajev, kjer sploh šole še niso ustanovljene.

— Čitajte in širite »Narodno Prosveto«, naše centralno stanovsko-politiško glasilo UJU. Naj si list naroče vsaj učiteljski zbori posameznih šol skupno. Izlaja tedensko dvakrat in se naroča ter pošilja naročnino na naslov: Mih. Jovič, predsednik UJU, Beograd, Kopaonička. br. 12. — Stane za celo leto 48 Din.

— Člani društva učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljanske okolice, ki še niso dobili položnic, naj se za nje oglase pri predsedniku v Borovnici ali pa pri tajništvu UJU v Učiteljski tiskarni.

— Naše čitatelje in merodajne kroge opozorjamo na današnji članek »Ženska ročna dela in učiteljice«, posebno pa na oddelek o izobrazbi uč. žen. roč. del in o reformi tega pouka, ki ga priobčimo v prihodnji številki.

— Maribor. Dne 1. II. smo izročili materi zemlji ostanke v pokojnega nadučitelja Antona Hrena, ki je deloval 44 let kot učitelj v Framu in St. Janžu na Drav. polju. — Bil je šoleprost dan, oba mariborska dnevnika sta objavila dne 31. I. smrt in čas pogreba, tedaj se je smelo računati na obilo udeležbo učiteljstva pri pogrebu. V Mariboru je gotovo najmanj 50 učiteljev in učiteljic, a mariborsko učiteljstvo se je izkazalo pri tej priliki s svojo neudeležbo, kajti bili so le 3 — beri in piši trije tovariši pri pogrebu — v resnici iz mesta le eden, 2 tovariša sta že iz okolice. — Pri odprtem grobu so mi prišle v spomin besede našega odličnega pesnika S. Gregorčiča: »Pravico v grob so devali, pri grobu jaz sem bil.« — Eden navzočih.

— Poroka. V ponedeljek dne 6. t. m. se je poročila tov. Cirila Golja, voditeljica na otroškem zavetišču na Prulah v Ljubljani, z ljubljanskim županom dr. Ljud. Peričem. Novoročenca sta darovala ob tej priliki znesek K 600.— za pogostitev otrok na imenovanem zavetišču.

— Odbor za šol. zakon — ljubljanske okolice se snide v soboto, 11. t. m. ob 14. uri zopet pri tov. tajniku A. Korbarju v Zgornji Šiški radi ponovnega razgovora o osnutku novega šolskega zakona.

— Prerod. Od odbora za pravni prerod naroda smo prejeli sledeče pojasnilo: Z ozirom na članek g. Černoga istega naslova v zadnji številki se zdil podpisane mu odboru potrebno, podati sledeče pojasnilo. Nikakor ni bil namen prirediteljev shoda nastopiti zoper katerikoli stan, torej tudi ne zoper učiteljski, marveč je vladala na shodu popolna enakopravnost strank in stanov. G. Bernot, ki je govoril s proletarskega stališča, je res krenko bical pijančevanje izobrazjenih stanov. Omenil je posebno učitelje, a za temi tudi uradnike in duhovnike, reki: »Kdorkoli je v taki službi pijan, na črno desko z njim!« Ni pa nastopil kot oficijelni govornik, marveč le v debati in beseda je bila vsakemu prosta. Kakor njemu, prav tako tudi g. Černoga, ki je branil učiteljski stan in g. viš. šol. nadzorniku Westru, ki je pojasnjeval vzroke neuspehov šolske vzgoje. — Hvaležni pa smo g. Černoga, da je v stanovskem listu konstatiral, kolika je bila udeležba od strani učiteljstva na shodu, ki se učiteljstva tako v živo tiče. Kako naj se izvrši prerod naroda, ako ne sodelujejo oni, ki so k temu v prvi vrsti poklicani? — Glede izvršitve shoda pa to-le: Namen tega shoda ni bil ljudi dvigati k lepšim idealom, — saj je bila navzoča večinoma inteligenca, ki takega dvigalja ne potrebuje, — namen tega shoda je marveč bil, konstatirati sedanje žalostno moralno stanje ljudstva in dati splošne smernice za delo preroda. Dvigati ljudstvo k lepšim idealom, to je pa zdaj stvar podrobnega dela, h kateremu v prvi vrsti uljudno vabimo cenjeno učiteljstvo. — Odbor za pravni prerod naroda.

— Iz Celja se nam poroča: K dopisu iz Mokronoga (glej »Učit. Tov.«) glede predstave mladinske igre »Kralj Matjaž« (spisala Marica, glasbeni del od Cirila Preglja) si dovoljuje podpisavec pripomniti, da je bila premiera te igre v celjskem

dovo) 1921, kjer je dosegla vsestranski uspeh in se je zbog tega igra še dvakrat ponovila in sicer 29. junija in 12. julija l. l. V celjskem lok. časopisu »Novi Dobi« je bila predstava od ravnatelja Jos. Brinarija in dr. Stanko Sajovica nadvse ugodno ocenjena; saj sta pa tudi naša tovariša Stanko Gradišnik kot režiser in Ciril Pregelj kot komponist glasbenih točk, izlila v to krasno prireditve vso svojo umetniško dušo. Nekatero malenkostne nedostatke, ki so se pri režiji opazili, je pisateljica odpravila, in tako je danes to delo zelo priporočljivo za mladinske odrede zlasti iz ozira, ker ima ta mladinski igra- kaz namen utrjevati v našem ljudstvu ljubezen do našega že neštetokrat težko preizkušenega naroda ter vzbujati požrtvovalno zanimanje za naše še neodrešene brate na Koroškem in v Primorju. Opozorja se obenem, da so glasbene in plesne točke (9 po številu) v lični opremi že izšle v založništvu Vilko Weixla v Mariboru. — Joško Bizjak, naduč.

— Albansko spomenico sta dobila v Ljubljani gg. Josip Jeras, strokovni učitelj in Vitomir Jelenc, sin našega povcenika UJU, ki sta se udeležila kot prostovoljca srbske voiske umika čez Albanijo. Spomenica visi na zelenem, črno obrobljenem traku. Pod kraljevo krono razprostira beli orel svoja krila. Na eni strani je glava kralja Aleksandra z napisom: »Svojim ratnim drugovin« — Aleksander. Na drugi strani je napisano: »Za vernost otažbini. 1915.

— »Opanci više v mojem salonu«. V tem poročilu zadnje številke je tiskarski škrat ponagajal, da se je tekst nekoliko pomešal, kar naj čitatelji upoštevajo.

— Zaročila se je naša vrla tovarišica gdč. Inka Karbova, učiteljica pri Sv. Križu pri Ljutomeru z g. Viktor Kladničkom, inženirjem v Ljutomeru. Čestitamo!

Vestnik učit. ženskih ročnih del.

»Danes ima srp v rokah...«

»Učit. Tov.« 26. jan. 1922.

Ne spadam sicer med one učiteljice ženskih ročnih del, ki so jih na zadnji seji višjega šolskega sveta menili z gornjimi besedami, vendar moram reagirati na to nenavadno — označbo.

Srp v rokah vilitič vrši ženska poljsko delo, ki je že marsikakega poeta navdušila do izraza lepih, vzvišenih misli: sploh je žetev žita pri raznih narodih — in ne najmanj pri slovenskih — zelo poetično shvatano opravilo. Mislim torej, da bi ravno to opravilo ne bilo v nečast slovenski deklci, ki začuti v sebi željo postati učiteljica žen. ročnih del. Edmond d'Amicis opisuje v svojem romanu »Le romanço d'un maestro« učiteljice, ki ostanejo tudi po doseženi učiteljski službi zveste običajem seljakinje, ki obdeluje svoj vrt in polje v krilu preproste žene, ter tudi v nedeljo ne nosi svilnate obleke.

Mislim torej, da delo, pošteno delo preproste žene ne more biti ovira postati učiteljica žen. ročnih del. Edmond d'Amicis opisuje v svojem romanu »Le romanço d'un maestro« učiteljice, ki ostanejo tudi po doseženi učiteljski službi zveste običajem seljakinje, ki obdeluje svoj vrt in polje v krilu preproste žene, ter tudi v nedeljo ne nosi svilnate obleke. Mislim torej, da delo, pošteno delo preproste žene ne more biti ovira postati učiteljica žen. ročnih del. Edmond d'Amicis opisuje v svojem romanu »Le romanço d'un maestro« učiteljice, ki ostanejo tudi po doseženi učiteljski službi zveste običajem seljakinje, ki obdeluje svoj vrt in polje v krilu preproste žene, ter tudi v nedeljo ne nosi svilnate obleke.

Statut naših učiteljskih obsega tudi določbe v enoletnih tečajih za izobrazbo učiteljic ž. r. d. v katere imajo pravico vstopiti najmanj 17 let stare deklke na podlagi vsprejemnega izpita. Zakaj pri nas v Sloveniji ni bilo ne pod prejšnjo, ne pod sedanjo upravo tečajev v smislu tega statuta, mi ni znano, vem pa, da je bilo to zanemarjanje pouka ž. r. d. na osnovnih šolah. Kot surogat takih tečajev so se posamezne ženske pripuščale k izpitu kot privatistinje in tam seveda se je večkrat premilo sodilo.

V tem je glavni vzrok slabih učnih uspehov takih učit. ž. r. d., ne sme se pa pozabiti, da se ta predmet sploh bagatelizira. Saj se ne zahteva niti od š. voditeljev niti od nadzornikov, da imej v pogledu v bistvo tega pouka.

Češi so že pred več leti ustanovili za ž. r. d. posebne ženske nadzornice, izišle iz vrst učiteljic ž. r. d., pri nas se doslej na to ni mislilo. Ne bilo bi pa nič prevet- če bi za vse šole — osnovne, meščanske in ženska učiteljska — določile pokrajinske nadzornice ž. roč. del.

Če se pa z gornjimi besedami miselnost na premalo — modernost učiteljic ž. r. d. mislim da ni ravno prva naloga učiteljice — in bodisi že naučna ali veččinska — preveč slediti izumom pariških krojašev.

Klementina Vrščajeva,

učiteljica ženskih ročnih del na državni